

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

โดย

นางสาวสุภาพร บุญธรรม

ครูชำนาญการ โรงเรียนตะกั่วป่า “เสนาบุญกุล”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การจัดทำชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก เป็นความรู้พื้นฐานของการเรียนภูมิศาสตร์ และการฝึกฝนการแบ่งเวลาของโลก เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชา ส 21101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น ดังนั้นจึงได้จัดทำชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 5 ศูนย์ คือ

ศูนย์ที่ 1 ลูกโลก

ศูนย์ที่ 2 แผนที่

ศูนย์ที่ 3 เซ็มทิส รูปถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม

ศูนย์ที่ 4 GIS GPS

ศูนย์ที่ 5 การแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 6 ศูนย์สำรอง

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ชุดนี้ จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เพราะชุดการสอนได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและได้นำไปใช้ เพื่อทดลองหาประสิทธิภาพแล้ว จึงนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ผู้จัดทำจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง และเป็นตัวอย่างแก่ผู้ที่สนใจต่อไป

นางสาวสุภาพร บุญธรรม

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

รหัสวิชา ส 21101 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1

เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ส่วนประกอบของชุดการสอน

1. บทเรียน จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ 5 ศูนย์ และศูนย์สำรองอีก 1 ศูนย์ แต่ละศูนย์มีส่วนประกอบ ดังนี้

ศูนย์ที่ 1 ประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรคำถาม บัตรเฉลย

ศูนย์ที่ 2 ประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรคำถาม บัตรเฉลย

ศูนย์ที่ 3 ประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรคำถาม บัตรเฉลย

ศูนย์ที่ 4 ประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรคำถาม บัตรเฉลย

ศูนย์ที่ 5 ประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรคำถาม บัตรเฉลย

ศูนย์ที่ 6 ศูนย์สำรอง ประกอบด้วย บัตรกิจกรรม อุปกรณ์ Tablet

2. ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พร้อมกระดาษคำตอบ

3. ซองแบบฝึกปฏิบัติ

4. กล่องชุดการสอน 1 กล่อง

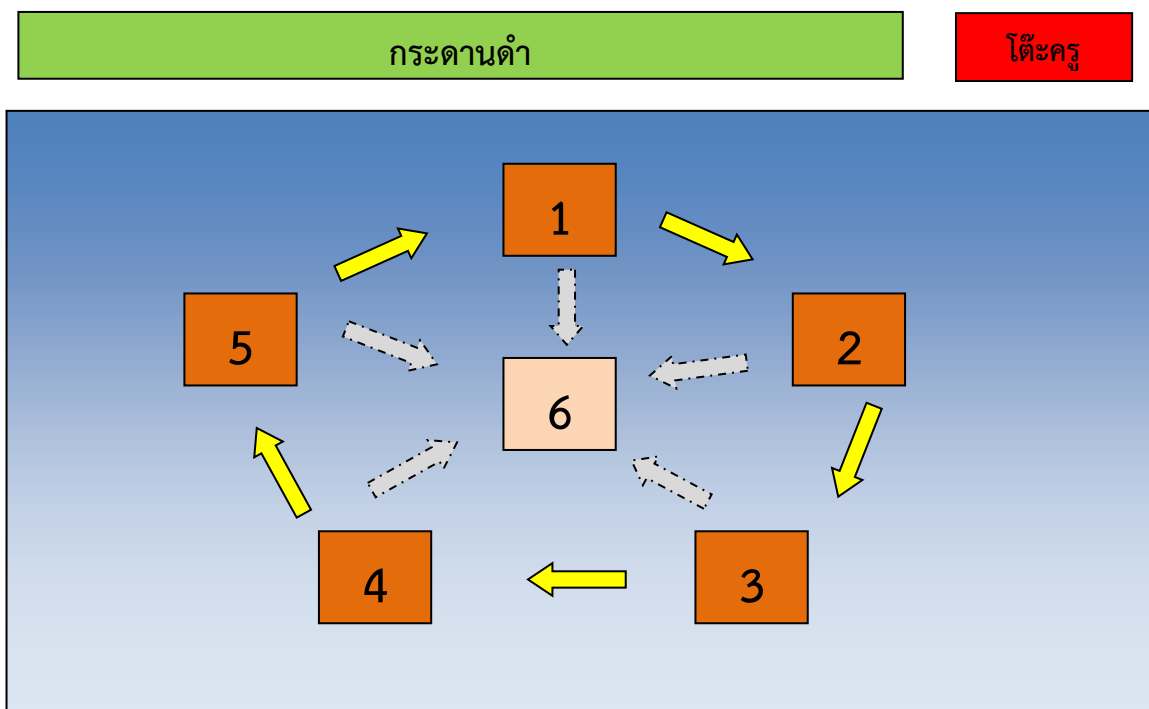

คำชี้แจงสำหรับครู

ขั้นตอนการใช้ชุดการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ครูเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งมีได้จัดไว้ในชุดการสอนล่วงหน้า (ดูสิ่งที่ครูต้องเตรียม)
2. ครูจัดชั้นเรียนและจัดวางสื่อการสอน ตามข้อเสนอแนะ

แผนผังการจัดชั้นเรียน

3. ครูศึกษาเนื้อหาที่ต้องสอนให้ละเอียด และศึกษาชุดการสอนให้รอบคอบ
4. ก่อนสอนครูควรจัดชุดการสอนไว้ประจำกลุ่มให้เรียบร้อย และให้เพียงพอกับที่นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะได้รับคนละ 1 ชุด ยกเว้นแต่สื่อการสอนที่นักเรียนต้องใช้ร่วมกันในกลุ่ม
5. ก่อนที่จัดกิจกรรมการเรียน ครูต้องให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วครูนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนเข้าสู่ชุดการสอน

6. ถ้าเป็นการเรียนแบบศูนย์การเรียนครั้งแรก ครูต้องอธิบายถึงบทบาทนักเรียน วิธีเรียนรู้จากชุดการสอน แบบศูนย์การเรียนให้เข้าใจเสียก่อน

7. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มให้เลือกประธานและเลขานุการ เพื่อเตรียมเข้าสู่ศูนย์การเรียน

8. ครูจัดลำดับการสอนดังนี้

8.1 ทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 5 นาที

8.2 การเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
2. ฝึกปฏิบัติกิจกรรมการเรียน
3. ฝึกสรุปบทเรียน

8.3 ขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ครูควรดูแลการทำงานอย่างใกล้ชิด หากนักเรียนคนใดหรือกลุ่มใดมีปัญหาครูควรเข้าไปให้ความช่วยเหลือ

8.4 การเปลี่ยนศูนย์การเรียนกระทำเมื่อ

1. นักเรียนทุกกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว
2. หากกลุ่มใดเสร็จก่อนโดยที่กลุ่มอื่นยังไม่เสร็จ ให้กลุ่มที่เสร็จก่อนเปลี่ยนไปยังศูนย์สำรอง

8.5 ก่อนเปลี่ยนไปเรียนศูนย์การเรียนอื่นให้นักเรียนเก็บชุดการสอนไว้ให้เรียบร้อยไม่นำติดตัวไปด้วย และให้เปลี่ยนกลุ่มอย่างเป็นระเบียบ

8.6 การสรุปบทเรียน ควรจะเป็นกิจกรรมระหว่างครูและนักเรียน

8.7 หลังจากการปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 5 ศูนย์การเรียนแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ

หมายเหตุ

- ครูจะต้องชี้แจงให้นักเรียนหยิ่งในเกียรติของตน ที่จะไม่คัดลอกเพื่อน หรือแอบดูคำตอบ ก่อนจะตอบคำถาม

สิ่งที่ครูและนักเรียนต้องเตรียม

<u>สิ่งที่ครูต้องเตรียม</u>	<u>สิ่งที่นักเรียนต้องเตรียม</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูจะต้องตรวจชุดการสอนว่ามีครบถ้วนทุกกลุ่มกิจกรรมหรือไม่ เช่น บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรคำถาม บัตรเฉลย บัตรภาพ 2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พร้อมเฉลย 3. กระดาษคำตอบ 4. แบบฝึกปฏิบัติสำหรับนักเรียนทุกคน 5. เตรียมศูนย์สำรอง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปากกา ยางลบ ไม้บรรทัด 2. สมุดสำหรับจดบันทึก

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกต
  - 1.1 การอภิปราย
  - 1.2 กระบวนการทำงาน
  - 1.3 ความร่วมมือในการทำงาน
  - 1.4 ทำงานเสร็จทันเวลา
  - 1.5 คุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ
2. การตรวจผลงาน
  - 2.1 การตอบคำถาม
  - 2.2 การปฏิบัติกิจกรรม
3. ประเมินผลจากการทดสอบ
  - 3.1 การทดสอบก่อนเรียน
  - 3.2 การทดสอบหลังเรียน

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ส 5.1 ม.1/1 เลือกใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (ลูกโลก แผนที่ กราฟ แผนที่ ภูมิ) ในการสืบค้นข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและสังคมของประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

ส 5.1 ม.1/2 อธิบายเส้นแบ่งเวลาและเปรียบเทียบวัน เวลา ของประเทศไทยกับทวีปต่าง ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เลือกใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (ลูกโลก แผนที่ กราฟ แผนภูมิ ฯลฯ) ที่แสดงลักษณะทางกายภาพ และสังคมของประเทศไทย และทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนียได้
2. อธิบายเส้นแบ่งเวลาและเปรียบเทียบวัน เวลา ของประเทศไทยกับทวีปต่างๆได้
3. อธิบายความแตกต่างของเวลามาตรฐานกับเวลาที่ท้องถิ่นได้
4. มีความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกับกลุ่มในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน
5. ใฝ่เรียนรู้ศึกษาเนื้อหาจากชุดการสอนด้วยตนเอง

สาระการเรียนรู้

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (ลูกโลก แผนที่ กราฟ แผนภูมิ ฯลฯ) และเวลามาตรฐานของโลก

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มุ่งมั่นในการทำงาน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. ยี่ม่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องการศึกษาค้นคว้าของทวีปต่างๆ ทั่วโลก ควรใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในข้อใดศึกษามากที่สุด
  - ก. ลูกโลก
  - ข. แผนที่
  - ค. ภาพจากดาวเทียม
  - ง. รูปถ่ายทางอากาศ
2. ชายตยต้องการซ้บรถจากกรุงเทพมหานครไปจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เขาไม่เคยไป ชายตยควรเตรียมเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ชนิดใดมากที่สุด
  - ก. เข็มทิศ
  - ข. ลูกโลก
  - ค. แผนที่ประเทศไทยของกรมทางหลวง
  - ง. แผนที่ประเทศไทยแสดงลักษณะภูมิประเทศ
3. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการศึกษาข้อมูลจากดาวเทียมมากที่สุด
  - ก. ตำรวจใช้ติดตามรถที่ถูกโจรกรรม
  - ข. ศึกษาเส้นทางการเดินรถได้ทั่วประเทศ
  - ค. นำมาวางแผนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
  - ง. นำมาวางแผนจับกุมคนร้ายที่ปล้นร้านทองได้
4. บุคคลใดต่อไปนี้มีความจำเป็นต้องใช้แผนที่มากที่สุด
  - ก. สุรชัยนักโบราณคดี
  - ข. ชีรเดชดารานักแสดงชื่อดัง
  - ค. พงษ์ศักดิ์นักท่องเที่ยวลูกครึ่งไทยฝรั่งเศส
  - ง. ร้อยตำรวจเอก ศุภชัย รองสารวัตรสอบสวน
5. แผนที่มีความแตกต่างจากแผนที่อย่างไร
  - ก. แผนที่ขนาดเล็กและพกพาสะดวกกว่าแผนที่
  - ข. แผนที่จัดทำโดยประชาชนทั่วไปส่วนแผนที่จัดทำโดยหน่วยงานราชการเท่านั้น
  - ค. แผนที่เป็นการจำลองพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ มีรายละเอียดน้อยกว่าแผนที่
  - ง. แผนที่ใช้ข้อมูลจากรูปถ่ายทางอากาศ แผนที่ใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาคพื้นดินในการจัดทำ

6. เส้นสมมติที่ลากจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออกขนานกับเส้นศูนย์สูตร เรียกว่าอะไร

- ก. เส้นแวง
- ข. เส้นศูนย์สูตร
- ค. เส้นเมริเดียน
- ง. เส้นขนานหรือเส้นขนานละติจูด

7. ข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. เส้นลองจิจูดที่ 180 เป็นแนวแบ่งเขตวัน
- ข. ประเทศไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา เวลาต่างกัน 1 ชั่วโมง
- ค. เวลาทางซีกโลกตะวันตกจะเร็วกว่าเวลาทางซีกโลกตะวันออก
- ง. ประเทศไทยใช้เวลามาตรฐานท้องถิ่นที่เส้นเมริเดียน 180 องศา

8. บุคคลโดยทั่วไปใช้แผนที่เพื่อวัตถุประสงค์ใด

- ก. หาดำแหน่งที่ตั้ง
- ข. อ่านเสริมความรู้
- ค. ศึกษาโลกของเรา
- ง. คำนวณหาเวลา

9. ถ้าปัญญาวัดระยะทางระหว่างสถานีอนามัยกับโรงเรียนในแผนที่ห่างกัน 4 เซนติเมตร เมื่อเขาทดลองเดินได้ระยะทางจริง 2 กิโลเมตร แผนที่ฉบับนี้จะมีมาตราส่วนเท่าใด

- ก. 1 : 50,000
- ข. 1 : 55,000
- ค. 1 : 150,000
- ง. 1 : 5,000

10. ในปัจจุบันนักเรียนคิดว่าเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ใดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราอย่างมาก

- ก. รูปถ่ายทางอากาศ
- ข. แผนที่แสดงเส้นทางหลวง
- ค. ภาพจากดาวเทียม
- ง. อินเทอร์เน็ต

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง แล้วทำเครื่องหมาย ✖ ลงในกระดาษคำตอบ

---

1. ถ้าปัญญาวัดระยะทางระหว่างสถานีอนามัยกับโรงเรียนในแผนที่ห่างกัน 4 เซนติเมตร เมื่อเขาทดลองเดินได้ระยะทางจริง 2 กิโลเมตร แผนที่ฉบับนี้จะมีมาตราส่วนเท่าใด
  - ก. 1 : 50,000
  - ข. 1 : 55,000
  - ค. 1 : 150,000
  - ง. 1 : 5,000

2. เส้นสมมติที่ลากจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออกขนานกับเส้นศูนย์สูตร เรียกว่าอะไร
  - ก. เส้นแวง
  - ข. เส้นศูนย์สูตร
  - ค. เส้นเมริเดียน
  - ง. เส้นขนานหรือเส้นขนานละติจูด

3. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการศึกษาข้อมูลจากดาวเทียมมากที่สุด
  - ก. ดำรวจใช้ติดตามรถที่ถูกลักขโมย
  - ข. ศึกษาเส้นทางการเดินรถได้ทั่วประเทศ
  - ค. นำมาวางแผนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
  - ง. นำมาวางแผนจับกุมคนร้ายที่ปล้นร้านทองได้

4. ในปัจจุบันนักเรียนคิดว่าเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ใดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราอย่างมาก
  - ก. รูปถ่ายทางอากาศ
  - ข. แผนที่แสดงเส้นทางหลวง
  - ค. ภาพจากดาวเทียม
  - ง. อินเทอร์เน็ต

5. ยี่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องการศึกษาพื้นที่ของทวีปต่างๆ ทั่วโลก ควรใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในข้อใดศึกษามากที่สุด
  - ก. ลูกโลก
  - ข. แผนที่
  - ค. ภาพจากดาวเทียม
  - ง. รูปถ่ายทางอากาศ

6. บุคคลใดต่อไปนี้มีควมจำเป็นต้องใช้แผนที่มากที่สุด

- ก. สุรชัยนักโบราณคดี
- ข. ธีรเดชดารานักแสดงชื่อดัง
- ค. พงษ์ศักดิ์นักท่องเที่ยวลูกครึ่งไทยฝรั่งเศส
- ง. ร้อยตำรวจเอก ศุภชัย รองสารวัตรสอบสวน

7. แผนที่มีความแตกต่างจากแผนที่อย่างไร

- ก. แผนที่ขนาดเล็กและพกพาสะดวกกว่าแผนที่
- ข. แผนที่จัดทำโดยประชาชนทั่วไปส่วนแผนที่จัดทำโดยหน่วยงานราชการเท่านั้น
- ค. แผนที่เป็นการจำลองพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ มีรายละเอียดน้อยกว่าแผนที่
- ง. แผนที่ใช้ข้อมูลจากรูปถ่ายทางอากาศ แผนที่ใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาคพื้นดินในการจัดทำ

8. ข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. เส้นลองจิจูดที่ 180 เป็นแนวแบ่งเขตวัน
- ข. ประเทศไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา เวลาต่างกัน 1 ชั่วโมง
- ค. เวลาทางซีกโลกตะวันตกจะเร็วกว่าเวลาทางซีกโลกตะวันออก
- ง. ประเทศไทยใช้เวลามาตรฐานท้องถิ่นที่เส้นเมริเดียน 180 องศา

9. บุคคลโดยทั่วไปใช้แผนที่เพื่อวัตถุประสงค์ใด

- ก. หาดำแหน่งที่ตั้ง
- ข. อ่านเสริมความรู้
- ค. ศึกษาโลกของเรา
- ง. คำนวณหาเวลา

10. ชายติชชต้องการขับรถจากกรุงเทพมหานครไปจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เขาไม่เคยไป ชายติชชควรเตรียมเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ชนิดใดมากที่สุด

- ก. เข็มทิศ
- ข. ลูกโลก
- ค. แผนที่ประเทศไทยของกรมทางหลวง
- ง. แผนที่ประเทศไทยแสดงลักษณะภูมิประเทศ

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ข้อ	เฉลย
1	ก
2	ค
3	ก
4	ค
5	ค
6	ง
7	ก
8	ก
9	ง
10	ง

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ข้อ	เฉลย
1	ง
2	ง
3	ก
4	ง
5	ก
6	ค
7	ค
8	ก
9	ก
10	ค

เอกสารอ้างอิง

กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. (2552). สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ม.1. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

ธวัช บุรีรักษ์ และคณะ. (2552). การแปลงความหมายในแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์อักษรวัฒนา.

ธีระ นุชเปี่ยม และคณะ. (2553). หนังสือเรียน สังคมศึกษา ม.1. กรุงเทพฯ:แม็ค.

น้อม งามนิสัย. (2551). ภูมิศาสตร์ 1. นนทบุรี:บริษัทสำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด.

วิโรจน์ เอี่ยมเจริญ และคณะ. (2014). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.1. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

_____. (2549). ไทยแลนด์แอตลาส. กรุงเทพฯ:บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 1 เรื่อง ลูกโลก

บัตรคำสั่ง

1. นักเรียนที่ได้รับซองจากครู ดำเนินการเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขากลุ่ม ส่วนนักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิกของกลุ่ม เมื่อได้หัวหน้ากลุ่มแล้วให้หัวหน้ากลุ่มดำเนินกิจกรรมต่อไปนี้
2. หัวหน้ากลุ่มรับซองบัตรเนื้อหา ตรวจสอบสิ่งที่อยู่ในซองบัตรเนื้อหาว่ามีครบหรือไม่ โดยดูจากรายการหลังซองบัตรเนื้อหา แล้วอ่านหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เลขากลุ่ม และสมาชิกให้กลุ่มฟัง ดังนี้

หน้าที่

1. หัวหน้ากลุ่ม ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด
    - เป็นผู้ช่วยให้สมาชิกทุกคนร่วมทำกิจกรรม
    - รับบัตรเฉลยจากครูมาตรวจคำตอบแล้วส่งคืนให้แก่ครู
  2. เลขากลุ่ม บันทึกข้อตกลงของกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด หรือลงมติใดๆ
  3. สมาชิก ร่วมกันทำกิจกรรม หรือแสดงความคิดเห็น
-
3. หัวหน้าแจกบัตรเนื้อหาให้สมาชิกศึกษาบัตรเนื้อหา
  4. หัวหน้าควบคุมกิจกรรมตามกำหนดในบัตรกิจกรรม
  5. หัวหน้ารับบัตรเฉลยจากครูมาให้สมาชิกตรวจคำตอบ หากมีข้อผิดพลาดให้ย้อนกลับไปศึกษาจากบัตรเนื้อหาใหม่
  6. หัวหน้านำบัตรเฉลยส่งคืนครู
  7. เก็บบัตรเนื้อหาและสื่อเข้าซองให้เรียบร้อย รอปฏิบัติกิจกรรมอื่นต่อไป

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 1 เรื่อง ลูกโลก

ที่มา : <http://www.heworthgrange.org/teacher-of-geography/>

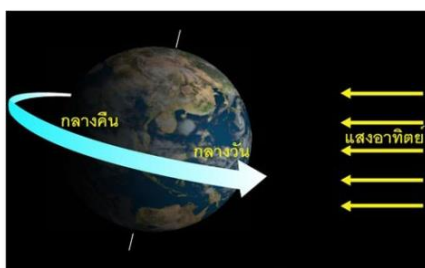
มารู้จักลูกโลก
กันเถอะครับ

ลูกโลก (globe)

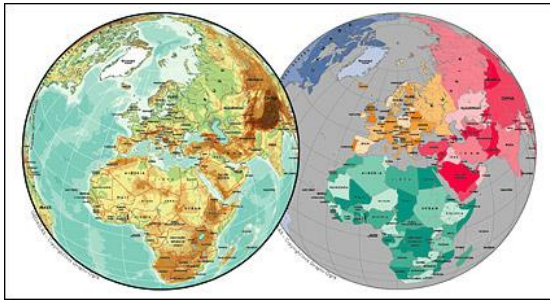
1) ลักษณะและประโยชน์ของลูกโลก ลูกโลกเป็นหุ่นจำลองโลก มีลักษณะพื้นฐานเป็นทรงกลม แสดงตำแหน่งและการกระจายของพื้นที่ ได้ตรงตามที่ปรากฏที่ผิวโลก ลูกโลกสร้างจากวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษอัด พลาสติก ยาง หรือสิ่งอื่นๆ

2) การใช้ลูกโลก ลูกโลกจะสร้างโดยมีฐานรองรับให้แกนขั้วโลกเหนือเอียงเป็นมุม 23.5 องศากับแนวตั้งฉาก ดังนั้นจึงสามารถใช้ลูกโลกในการศึกษาข้อมูลต่างๆ ดังนี้

2.1) ศึกษาทิศทางการหมุนของลูกโลก โลกจะหมุนจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก หรือหมุนทวนเข็มนาฬิกา ส่งผลให้ปรากฏการณ์รับแสงอาทิตย์แรกจะอยู่ด้านตะวันออกของดินแดนต่างๆ ก่อนพื้นที่ที่ได้รับแสงเป็นเวลากลางวัน สำหรับพื้นที่ที่ไม่ได้รับแสงเป็นเวลากลางคืน

ที่มา : http://portal.edu.chula.ac.th/lesa_cd/assets/document/lesa212/2/effect_astronomy/day_nigth/daynigth.html

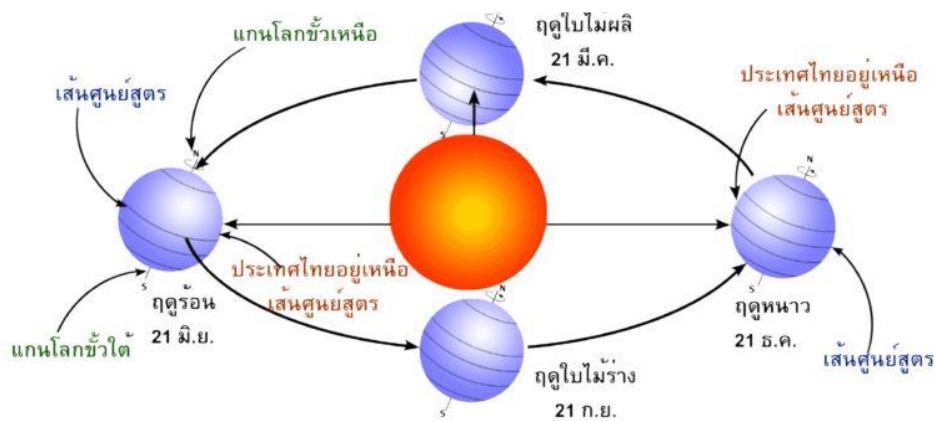

ที่มา : <http://godcube.exteen.com/20110414/vector-3>

2.2) ศึกษาทวีปต่างๆ ทั้ง 7 ทวีป ประกอบด้วย ทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย ทวีปแอฟริกา ทวีปอเมริกาใต้ และทวีปแอนตาร์กติกา ว่าอยู่ตรงส่วนใดของโลก มีขนาด และรูปร่างอย่างไร มีอาณาเขตติดกับทวีปใดบ้าง

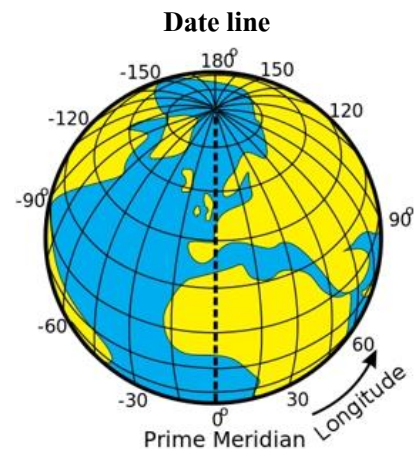
2.3) ศึกษาตำแหน่งที่ตั้งของประเทศต่างๆ ว่าอยู่ ส่วนใดของโลก มีขนาด รูปร่าง ลักษณะ อาณาเขต และพรมแดน ติดต่อกับประเทศใดบ้าง ศึกษามหาสมุทรทั้ง 4 แห่ง ประกอบด้วย มหาสมุทรแปซิฟิก มหาสมุทรแอตแลนติก มหาสมุทรอินเดีย และมหาสมุทรอาร์กติก

2.4) ศึกษาการโคจรของโลก โดยการนำลูกโลกวางตามแนวเส้นวงรีที่โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ เพื่อที่จะได้เห็นตำแหน่งการรับแสงอาทิตย์ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลทำให้ตำแหน่งบนพื้นโลกได้รับแสง มากน้อยและยาวนานแตกต่างกันจนเกิดเป็นฤดูกาลของพื้นที่ต่างๆ

ที่มา: <http://www.baannatura.com/th/fengshui/content/detail/55.html>

2.5) ศึกษาเส้นเมริเดียน คือ เส้นสมมติที่ลาก จากขั้วโลกเหนือถึงขั้วโลกใต้ เมริเดียนแต่ละเส้นจะห่างกันมาก ที่สุดตรงบริเวณเส้นศูนย์สูตร และจะชิดกันเมื่อใกล้ขั้วโลกทั้งสองด้าน เส้นเมริเดียนกรีนิชมีค่าเท่ากับ 0 องศา เรียกว่า **เมริเดียนแรก (Prime meridian)** และเส้นเมริเดียน 180 องศา เรียกว่า **เส้นวันที่ (Date line)**

ที่มา: <https://www.geolounge.com/latitude-longitude/>

2.6) ศึกษาเส้นขนานหรือเส้นขนานละติจูด คือ เส้นสมมติที่ลากรอบโลก โดยทุกเส้นจะขนานกับเส้นศูนย์สูตร ที่ขั้วโลกทั้งสองด้าน เส้นขนานจะมีลักษณะเป็นจุดและมีเท่ากับ 90 องศา เมื่อวัดจากจุดใจกลางโลกไปจุดขั้วโลกนั้น

เส้นขนานที่สำคัญมี 5 เส้น คือ เส้นศูนย์สูตร เส้นทรอปิกออฟแคนเซอร์ เส้นทรอปิกออฟแคปริคอร์น เส้นอาร์กติกเซอร์เคิล และเส้นแอนตาร์กติกเซอร์เคิล

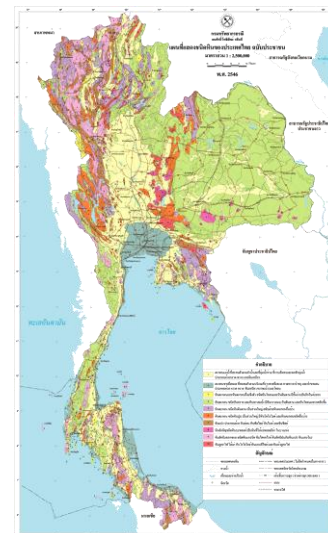
ที่มา: <http://www.worldatlas.com/aatlas/imagee.htm>

ทราบไหมครับว่า ลูกโลกมีข้อจำกัดในการสร้าง เพราะถ้าต้องการรายละเอียดของข้อมูลหลายๆ จะต้องสร้างลูกโลกขนาดใหญ่ ต้องลงทุนมาก ไม่คุ้มค่า ดังนั้น ถ้าต้องการข้อมูลรายละเอียดขนาดของพื้นที่ให้ได้มาก ควรทำลงในแผนที่เพราะราคาถูกกว่า เคลื่อนย้ายได้ง่าย และใช้งานได้สะดวกกว่านะครับ

ที่มา :

<https://sites.google.com/a/web1.dara.ac.th/socialm3/kheruxng-mux-thang-phumisastr/1-2-luklok>

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 1 เรื่อง ลูกโลก

บัตรคำถาม

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. ลูกโลกสามารถใช้ศึกษาทิศทางการหมุนของลูกโลกได้ ดังนั้นโลกหมุนไปในทิศทางใด

.....

2. ลักษณะของลูกโลกจะวางบนฐานที่รองรับโดยเอียงทำมุมเท่าไร

.....

3. การเกิดฤดูกาล เกิดจากสิ่งใด

.....

4. เมริเดียนแรก หมายความว่าอย่างไร

.....

5. เส้นขนานที่สำคัญ 5 เส้นที่ปรากฏบนลูกโลก ประกอบด้วยเส้นใดบ้าง

.....

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 1 เรื่อง ลูกโลก

บัตรเฉลย

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. ลูกโลกสามารถใช้ศึกษาทิศทางการหมุนของลูกโลกได้ ดังนั้นโลกหมุนไปในทิศทางใด

โลกจะหมุนจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก หรือหมุนทวนเข็มนาฬิกา

2. ลักษณะของลูกโลกจากวงขนานที่รองรับโดยมีเอียงทำมุมเท่าไร

เอียงทำมุม 23.5 องศา กับแนวตั้งฉาก

3. การเกิดฤดูกาล เกิดจากสิ่งใด

ตำแหน่งบนพื้นโลกได้รับแสงมากน้อยและยาวนานแตกต่างกัน

4. เมริเดียนแรก หมายความว่าอย่างไร

เส้นเมริเดียนกรีนิชมีค่าเท่ากับ 0 องศา

5. เส้นขนานที่สำคัญ 5 เส้นที่ปรากฏบนลูกโลก ประกอบด้วยเส้นใดบ้าง

เส้นศูนย์สูตร เส้นทรอปิกออฟแคนเซอร์ เส้นทรอปิกออฟแคปริคอร์น เส้นอาร์กติกเซอร์เคิล และเส้นแอนตาร์กติกเซอร์เคิล

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 2 เรื่อง แผนที่

บัตรคำสั่ง

1. นักเรียนที่ได้รับซองจากครู ดำเนินการเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขากลุ่ม ส่วนนักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิกของกลุ่ม เมื่อได้หัวหน้ากลุ่มแล้วให้หัวหน้ากลุ่มดำเนินกิจกรรมต่อไปนี้
2. หัวหน้ากลุ่มรับซองบัตรเนื้อหา ตรวจสอบสิ่งที่อยู่ในซองบัตรเนื้อหาว่ามีครบหรือไม่ โดยดูจากรายการหลังซองบัตรเนื้อหา แล้วอ่านหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เลขากลุ่มและสมาชิกให้กลุ่มฟัง ดังนี้

หน้าที่

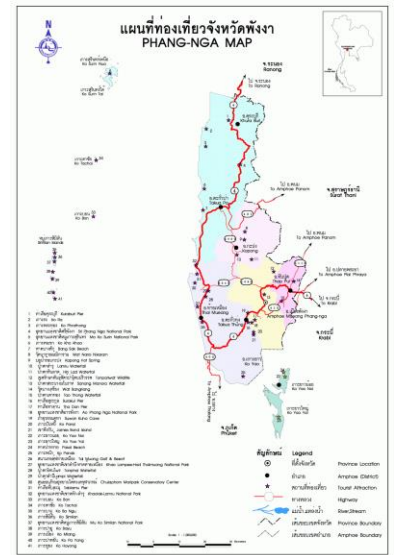
1. หัวหน้ากลุ่ม ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด
    - เป็นผู้ช่วยให้สมาชิกทุกคนร่วมทำกิจกรรม
    - รับบัตรเฉลยจากครูมาตรวจคำตอบแล้วส่งคืนให้แก่ครู
  2. เลขากลุ่ม บันทึกข้อตกลงของกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด หรือลงมติใดๆ
  3. สมาชิก ร่วมกันทำกิจกรรม หรือแสดงความคิดเห็น
3. หัวหน้าแจกบัตรเนื้อหาให้สมาชิกศึกษาบัตรเนื้อหา
  4. หัวหน้าควบคุมกิจกรรมตามกำหนดในบัตรกิจกรรม
  5. หัวหน้ารับบัตรเฉลยจากครูมาให้สมาชิกตรวจคำตอบ หากมีข้อผิดพลาดให้ย้อนกลับไปศึกษาจากบัตรเนื้อหาใหม่
  6. หัวหน้านำบัตรเฉลยส่งคืนครู
  7. เก็บบัตรเนื้อหาและใส่เข้าซองให้เรียบร้อย รอปฏิบัติกิจกรรมอื่นต่อไป

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 2 เรื่อง แผนที่

แผนที่คืออะไรนะ

ที่มา : <http://wowboom.blogspot.com/2009/11/world-map.html>

ที่มา

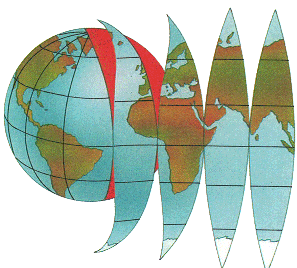
: <http://paiduaykan.com/province/south/phangnga/map.html>

แผนที่ (Map)

แผนที่ คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเสนอข้อมูลเกี่ยวกับรูปลักษณะและที่ตั้งของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่บนผิวโลกด้วยการเขียนย่อส่วน และใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ โดยทำลงในวัสดุพื้นที่แบนราบ หรือแผ่นกระดาษ สิ่งที่ปรากฏบนผิวโลก ประกอบด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

1) ความสำคัญของแผนที่

1. ค้นคว้าศึกษาข้อมูลต่างๆ ในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องโดยไม่ต้องเดินทางไป ทำให้ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย
2. ศึกษาข้อมูลในแผนที่ได้เฉพาะจุด และเห็นข้อมูลที่ห่างไกลออกไปได้อย่างกว้างขวาง
3. แผนที่ช่วยให้สามารถวางแผนการจัดการพื้นที่ และการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง

เราไปเที่ยวกันไหม
แผนที่พร้อมแล้ว

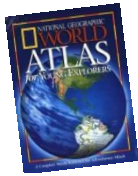

2) ชนิดของแผนที่

1. แผนที่แบบแบน (Planimetric map) เป็นแผนที่ที่ไม่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับความสูง โดยแสดงตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ในทางราบ มีประโยชน์ในการหาระยะทางและเส้นทาง

2. แผนที่ภูมิประเทศ (Topographic map) เป็นแผนที่ที่แสดงรายละเอียดตามแนวตั้งเกี่ยวกับภูมิลักษณะของพื้นโลก โดยใช้เส้นชั้นความสูงบอกค่าความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง

3. แผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic map) เป็นแผนที่ที่แสดงข้อมูลเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น เช่น แผนที่ประชากร แผนที่ธรณีวิทยา แผนที่ภูมิอากาศ เป็นต้น

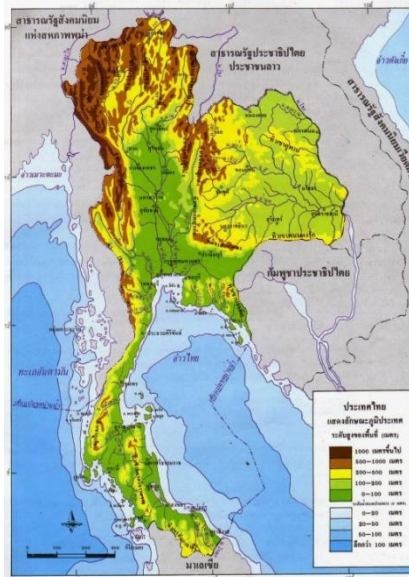
Atlas คือ แผนที่เล่ม เป็นการนำแผนที่ภูมิประเทศและแผนที่เฉพาะเรื่องที่รวบรวมไว้นำมาอยู่เป็นเล่มเดียวกัน

แผนที่แบบแบน

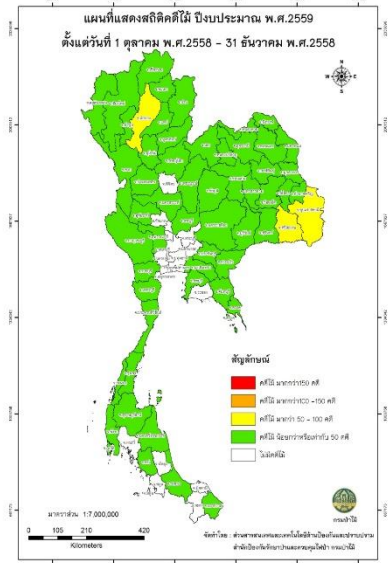
ที่มา : <http://pantip.com/topic/30872685>

แผนที่ภูมิประเทศ

ที่มา : http://thailand-db.blogspot.com/2015/08/blog-post_58.html

แผนที่เฉพาะเรื่อง

ที่มา : <https://goo.gl/images/nlltmG>

3) การใช้แผนที่ ผู้ใช้จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจองค์ประกอบของแผนที่อย่างถูกต้อง โดยศึกษา

ทิศทางในแผนที่ สัญลักษณ์แผนที่ มาตราส่วนแผนที่ ระบบอ้างอิงตำแหน่งในแผนที่ ดังนี้

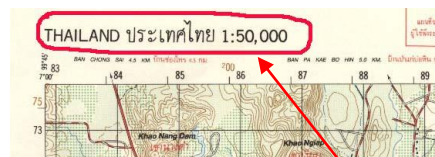
1. ทิศทางในแผนที่ ปกติกำหนดให้ขอบระวางแผนที่เป็นทิศเหนือเสมอ และมีเครื่องหมายทิศกำกับ

2. มาตราส่วนแผนที่ อาจจะแสดงไว้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ดังต่อไปนี้

มาตราส่วนเส้น

ที่มา : <https://sites.google.com/site/scoutcyp2/map>

มาตราส่วนสัดส่วน

3. สัญลักษณ์แผนที่ จะแสดงแทนสถานที่จริงในรูปลักษณะเป็นจุด ลายเส้นรูปร่างหรือสี มีคำอธิบายสัญลักษณ์ไว้ทุกๆ รูปสัญลักษณ์

สัญลักษณ์ / symbolic	
	เขตแดนประเทศ Aboard
	เขตจังหวัด Province
	เขตอำเภอ District
	ทางหลวง High Way
	ถนน Local Road
	แม่น้ำ/คลอง River
	อำเภอ District
	สถานที่ท่องเที่ยว Place of Interest
	โรงแรม/ที่พัก Hotel/Guesthouse
	ส่วนราชการ Government Office
	สถานีขนส่ง Terminal
	ตลาด Market
	ท่าเทียบเรือ Pier
	วัด Temple
	มัสยิด Mosque
	ธนาคาร Bank
	สนามบิน Airport
	โรงพยาบาล Hospital
	จุดชมวิว View Point

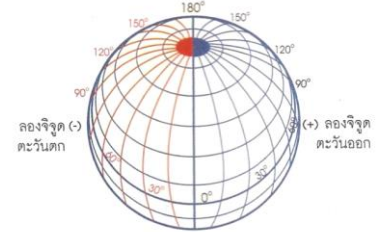
ที่มา : <http://jakkrit-geography1.blogspot.com/2010/07/1-map.html>

สัญลักษณ์	Legend
	ที่ตั้งจังหวัด Province Location
	อำเภอ Amphoe (District)
	สถานที่ท่องเที่ยว Tourist Attraction
	สถานีรถไฟ Railway Station
	ทางหลวง Highway
	แม่น้ำ,แหล่งน้ำ River,Stream
	เส้นขอบเขตประเทศ International Boundary
	เส้นขอบเขตจังหวัด Province Boundary
	เส้นขอบเขตอำเภอ District Boundary
	ทางรถไฟ Railway

ที่มา : <http://ajanchalee27.exteen.com/20130818/entry-2>

4) ระบบอ้างอิงตำแหน่งในแผนที่

1. เส้นเมริเดียน (meridian) เป็นเส้นสมมติที่ลากจากขั้วโลกเหนือไปยังขั้วโลกใต้ เมริเดียนแรก เรียกว่า เมริเดียนของลองจิจูด 0 องศา เส้นเมริเดียนที่ถัดจาก 0 องศา ไปทางขวามือมีค่าเป็นองศาตะวันออกจนถึง 180 องศา ส่วนไปทางซ้ายมือมีค่าเป็นองศาตะวันตกจนถึง 180 องศา

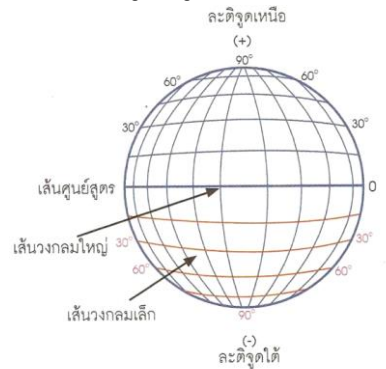

เมริเดียนหลัก
(ข) แสดงเส้นลองจิจูดบนพื้นโลก

ที่มา : <http://www.thaigoodview.com/node/180149>

2. เส้นศูนย์สูตร (equator) เป็นเส้นโค้งวงกลมใหญ่ที่แบ่งโลกออกเป็น 2 ซีก คือ ซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ ความยาวของเส้นศูนย์สูตรประมาณ 40,075 กิโลเมตร

ละติจูดเหนือ (+)
ละติจูดใต้ (-)
(ก) แสดงเส้นละติจูดบนพื้นโลก

ที่มา : <http://www.thaigoodview.com/node/180149>

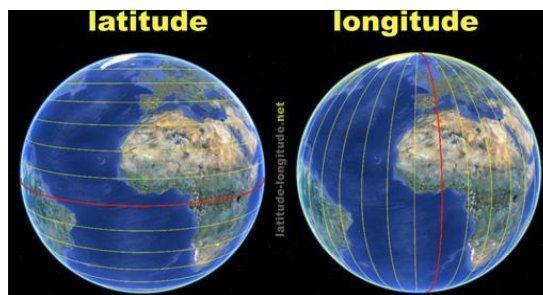
3. เส้นขนานละติจูด (paralle of latitude) เป็นเส้นโค้งวงกลมเล็ก ซึ่งตั้งฉากกับแกนขั้วโลก เป็นเส้นสมมติที่ลากจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก โดยเส้นขนานทุกเส้นจะขนานกับเส้นศูนย์สูตร

เส้นศูนย์สูตรมีค่ามุมเท่ากับ 0 องศา เส้นขนานที่ถัดจากเส้นศูนย์สูตรไปทางทิศเหนือและใต้ เส้นศูนย์สูตรไปตามเส้นเมริเดียน จะมีค่ามุมตั้งแต่ 0 ถึง 90 องศา ที่ขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้

4. พิกัดทางภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย ละติจูด (latitude) และลองจิจูด (longitude)

ละติจูด

ค่าของระยะทางเชิงมุมที่นับ 0 องศา จากเส้นศูนย์สูตรไปทางทิศเหนือหรือใต้ จนถึง 90 องศา ที่ขั้วโลกทั้งสอง

ที่มา <https://goo.gl/images/mrmDP4>

ลองจิจูด

ค่าของระยะทางเชิงมุมที่นับ 0 องศา จากเมริเดียนแรกหรือเมริเดียนกรีนนิชไปจนถึง 180 องศาทางตะวันออกหรือทางตะวันตก

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 2 เรื่อง แผนที่

บัตรคำถาม

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. แผนที่มีความสำคัญอย่างไร

.....

2. แผนที่ภูมิประเทศ แตกต่างกับแผนที่แบบแบนอย่างไร

.....

3. มาตรฐานแผนที่ มีแบบใดบ้าง อธิบาย

.....

4. อธิบายความหมายของ “เส้นเมริเดียน”

.....

5. จากภาพ **เส้นสีแดง** คือเส้นอะไร อธิบายประกอบ

.....

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 2 เรื่อง แผนที่

บัตรเฉลย

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. แผนที่มีความสำคัญอย่างไร

1. ค้นคว้าศึกษาข้อมูลต่างๆ ในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องโดยไม่ต้องเดินทางไป ทำให้ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย
2. ศึกษาข้อมูลในแผนที่ได้เฉพาะจุด และเห็นข้อมูลที่ห่างไกลออกไปได้อย่างกว้างขวาง
3. แผนที่ช่วยให้สามารถวางแผนการจัดการพื้นที่ และการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง

2. แผนที่ภูมิประเทศ แตกต่างกับแผนที่แบบแบนอย่างไร

เป็นแผนที่ที่แสดงรายละเอียดตามแนวโค้งเกี่ยวกับภูมิลักษณะของพื้นโลก

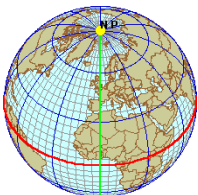
3. มาตราส่วนแผนที่ มีแบบใดบ้าง อธิบาย

มาตราส่วนเส้น และมาตราส่วนสัดส่วน

4. อธิบายความหมายของ “เส้นเมริเดียน”

เป็นเส้นสมมติที่ลากจากขั้วโลกเหนือไปยังขั้วโลกใต้ เมริเดียนแรก เรียกว่า เมริเดียนของลองจิจูด 0 องศา เส้นเมริเดียนที่ถัดจาก 0 องศา ไปทางขวามือมีค่าเป็นองศาตะวันออกจนถึง 180 องศา ส่วนไปทางซ้ายมือมีค่าเป็นองศาตะวันตกจนถึง 180 องศา

5.

จากภาพ **เส้นสีแดง** คือเส้นอะไร อธิบายประกอบ

เส้นศูนย์สูตร (equator)

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 3 เรื่อง เข็มทิศ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม

บัตรคำสั่ง

1. นักเรียนที่ได้รับซองจากครู ดำเนินการเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขากลุ่ม ส่วนนักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิกของกลุ่ม เมื่อได้หัวหน้ากลุ่มแล้วให้หัวหน้ากลุ่มดำเนินกิจกรรมต่อไปนี้
2. หัวหน้ากลุ่มรับซองบัตรเนื้อหา ตรวจสอบสิ่งที่อยู่ในซองบัตรเนื้อหาว่ามีครบหรือไม่ โดยดูจากรายการหลังซองบัตรเนื้อหา แล้วอ่านหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เลขากลุ่ม และสมาชิกให้กลุ่มฟัง ดังนี้

หน้าที่

1. หัวหน้ากลุ่ม ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด
    - เป็นผู้ช่วยให้สมาชิกทุกคนร่วมทำกิจกรรม
    - รับบัตรเฉลยจากครูมาตรวจคำตอบแล้วส่งคืนให้แก่ครู
  2. เลขากลุ่ม บันทึกข้อตกลงของกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด หรือลงมติใดๆ
  3. สมาชิก ร่วมกันทำกิจกรรม หรือแสดงความคิดเห็น
3. หัวหน้าแจกบัตรเนื้อหาให้สมาชิกศึกษาบัตรเนื้อหา
  4. หัวหน้าควบคุมกิจกรรมตามกำหนดในบัตรกิจกรรม
  5. หัวหน้ารับบัตรเฉลยจากครูมาให้สมาชิกตรวจคำตอบ หากมีข้อผิดพลาดให้ย้อนกลับไปศึกษาจากบัตรเนื้อหาใหม่
  6. หัวหน้านำบัตรเฉลยส่งคืนครู
  7. เก็บบัตรเนื้อหาและใส่เข้าซองให้เรียบร้อย รอปฏิบัติกิจกรรมอื่นต่อไป

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 3 เรื่อง เข็มทิศ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์อื่นๆ
มีอะไรบ้างนะ

เข็มทิศ (Compass)

ที่มา : <https://goo.gl/images/ZbYqtR>

ที่มา : <https://goo.gl/images/o0CVxd>

เป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่ให้ข้อมูลด้านทิศทาง อาศัยแรงดึงดูดระหว่างสนามแม่เหล็กขั้วโลกกับเข็มแม่เหล็กของเข็มทิศ เข็มแม่เหล็กจะชี้อยู่ในแนวทิศเหนือ-ใต้ตลอดเวลา เวียนตามเข็มนาฬิกาไปทางทิศตะวันออกเท่ากับ 90 องศา จากทิศเหนือไปได้เท่ากับ 180 องศา จากทิศเหนือไปทิศตะวันตกเท่ากับ 270 องศา เวียนมาบรรจบที่ทิศเหนือเท่ากับ 360 องศา (หนึ่งวงกลม)

1. ความสำคัญของเข็มทิศ ใช้ในการเดินทาง ได้แก่ การเดินเรือทะเล เครื่องบิน การเดินเท้า การใช้เข็มทิศจะต้องมีแผนที่ประกอบ และต้องหาทิศเหนือก่อน

ที่มา : <http://www.e-travelmart.com/compass.html>

2. การใช้เข็มทิศ การหาทิศจริงในแผนที่ต้องใช้เข็มทิศเพื่อหาทิศเหนือก่อน จึงต้องวางแผนที่ให้ตรงทิศเหนือ จากนั้นจึงใช้แผนที่ได้ตามวัตถุประสงค์

ที่มา : <http://beek.blogspot.com/2015/07/blog-post.html>

รูปถ่ายทางอากาศ (Aerial photograph)

คือ รูปถ่ายที่ได้จากการถ่ายรูปด้วยกล้องที่ใช้ฟิล์ม โดยนำกล้องไปติดตั้งกับอากาศยาน เช่น เครื่องบิน บัลลูน แล้วถ่ายรูปในแนวตั้งหรือเฉียงกับผิวโลก จะได้รูปถ่ายของพื้นผิวโลกตามความเป็นจริงที่ปรากฏ ณ เวลานั้น

นิยมใช้กันมากโดยการนำรูปถ่ายทางอากาศมาใช้ทำแผนที่ ทำเอนดที่ดิน การก่อสร้างถนน และวางผังเมือง

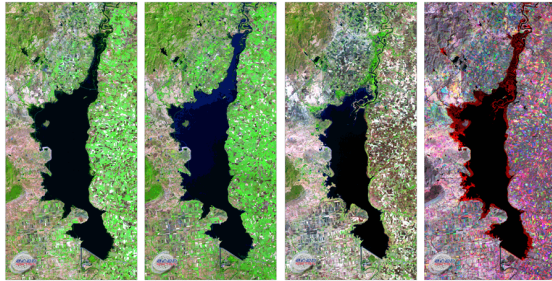
รูปถ่ายทางอากาศบริเวณโรงเรียนตะกั่วป่า “เสนาบุญกุล”

ภาพจากดาวเทียมบริเวณเขาหลัก จ.พังงา ภาพก่อน และ หลังการเกิดสึนามิ ปี 2547

ที่มา : <http://dpm.nida.ac.th/main/index.php/articles/tsunami-and-earthquake/item/131>

ภาพจากดาวเทียม LANDSAT 5 และ 7 ระบบ TM บริเวณเขื่อนป่าสัก จังหวัดลพบุรี

ภาพวันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2545 ปริมาณน้ำในเขื่อน 622 ล้านลูกบาศก์เมตร
ภาพวันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2546 ปริมาณน้ำในเขื่อน 756 ล้านลูกบาศก์เมตร
ภาพวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ.2548 ปริมาณน้ำในเขื่อน 368 ล้านลูกบาศก์เมตร
ภาพถ่ายผสมแบบ 5 ดาวช่วงเวลา ๑๖:๐๐ น. วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๔๕
สีน้ำเงิน - ปริมาณน้ำในเขื่อน
สีแดง - ปริมาณน้ำในเขื่อน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

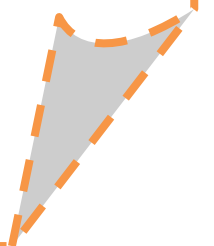
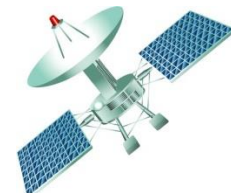
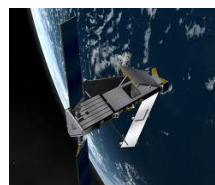
ภาพถ่ายดาวเทียม TMDS บริเวณเขื่อนพระราม ๖ จังหวัดลพบุรี
วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ภาพจากดาวเทียม (satellite)

เป็นรูปหรือภาพถ่ายที่ได้จากการสะท้อนคลื่นแสงของดวงอาทิตย์ขึ้นไปสู่เครื่องบินที่ติดอยู่บนเครื่องบินหรือดาวเทียม การบันทึกข้อมูลจากการถ่ายภาพอาจทำโดยใช้ฟิล์ม สี หรือ สีขาว-ดำ การบันทึกข้อมูลจากดาวเทียมจะใช้สัญญาณเป็นตัวเลขแล้วจึงแปลงค่าตัวเลขเป็นภาพ

ประโยชน์ของภาพถ่ายดาวเทียม

- ด้านการเกษตร นำไปใช้การศึกษาหาพื้นที่เพาะปลูก การคาดการณ์ผลผลิตและการวางแผนกำหนดเขตเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ
- ด้านการใช้ที่ดิน เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม
- ด้านธรณีวิทยาและธรณีสัณฐาน นำข้อมูลมาใช้ในการทำแผนที่ที่บอกถึงแหล่งแร่ แหล่งเชื้อเพลิงธรรมชาติ แหล่งน้ำบาดาล และการวางแผนการสร้างเขื่อน
- ด้านอุทกวิทยา การวางแผนการชลประทาน

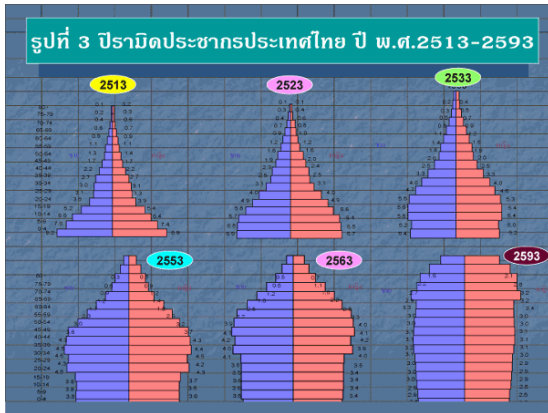

เครื่องมืออื่นๆ

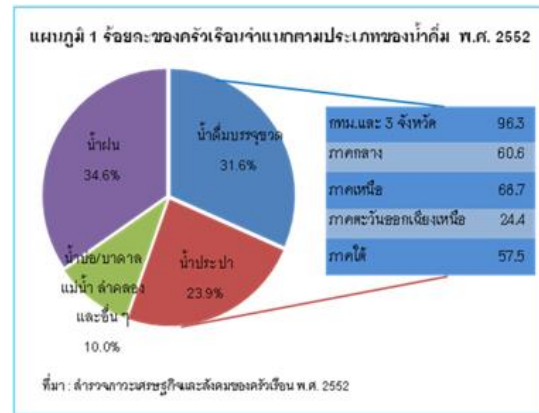
- แผนภูมิ
  - แผนที่
  - เว็บไซต์ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- ให้ข้อมูลทางด้านภูมิศาสตร์ต่างๆ

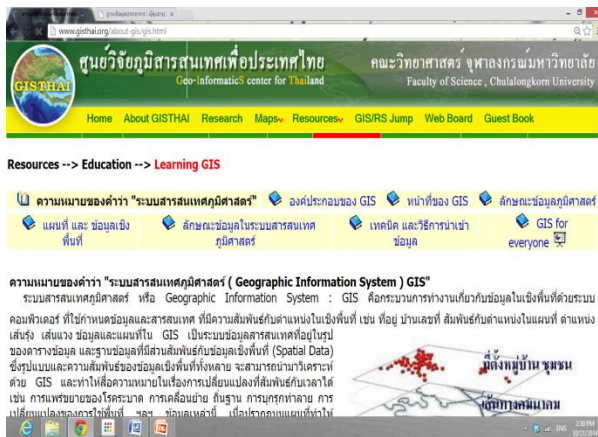
นิตยสาร national geographic

ที่มา : <http://www.cps.chula.ac.th>

ที่มา : <http://service.nso.go.th>

ที่มา : www.gisthai.org

ที่มา : www.nso.go.th

ที่มา : www.mfa.go.th

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์
มีมากมาย สุดยอดจริงๆ

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 3 เรื่อง เข็มทิศ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม

บัตรคำถาม

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. เข็มทิศจะชี้ไปในตำแหน่งทิศทางใดตลอดเวลา

.....

2. รูปถ่ายทางอากาศมักนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใด

.....

3. อธิบายหลักการกำเนิดภาพของ ภาพจากดาวเทียม

.....

4. ยกตัวอย่าง เว็บไซต์ที่สามารถหาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้

.....

5. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่นำกล้องไปติดตั้งกับอากาศยาน เช่น เครื่องบิน บัลลูน แล้วถ่ายรูป คือเครื่องมือใด

.....

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 3 เรื่อง เข็มทิศ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม

บัตรเฉลย

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. เข็มทิศจะชี้ไปในตำแหน่งทิศทางใดตลอดเวลา

แนวทิศเหนือ-ใต้

2. รูปถ่ายทางอากาศมักนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใด

ทำแผนที่ ทำโฉนดที่ดิน การก่อสร้างถนน วางผังเมือง

3. อธิบายหลักการกำเนิดภาพของ ภาพจากดาวเทียม

การสะท้อนคลื่นแสงของดวงอาทิตย์ขึ้นไปสู่เครื่องบินที่ติดอยู่บนเครื่องบินหรือดาวเทียม การบันทึกข้อมูลจากการถ่ายภาพอาจทำโดยใช้ฟิล์ม สี หรือ สีขาว-ดำ การบันทึกข้อมูลจากดาวเทียมจะใช้สัญญาณเป็นตัวเลขแล้วจึงแปลงค่าตัวเลขเป็นภาพ

4. ยกตัวอย่าง เว็บไซต์ที่สามารถหาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้

www.gisthai.org www.nso.go.th www.mfa.go.th เป็นต้น

5. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่นำกล้องไปติดตั้งกับอากาศยาน เช่น เครื่องบิน บัลลูน แล้วถ่ายรูป คือเครื่องมือใด

รูปถ่ายทางอากาศ

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 4 เรื่อง GIS GPS

บัตรคำสั่ง

1. นักเรียนที่ได้รับซองจากครู ดำเนินการเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขากลุ่ม ส่วนนักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิกของกลุ่ม เมื่อได้หัวหน้ากลุ่มแล้วให้หัวหน้ากลุ่มดำเนินกิจกรรมต่อไปนี้
2. หัวหน้ากลุ่มรับซองบัตรเนื้อหา ตรวจสอบสิ่งที่อยู่ในซองบัตรเนื้อหาว่ามีครบหรือไม่ โดยดูจากรายการหลังซองบัตรเนื้อหา แล้วอ่านหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เลขากลุ่มและสมาชิกให้กลุ่มฟัง ดังนี้

หน้าที่

1. หัวหน้ากลุ่ม ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด
    - เป็นผู้ช่วยให้สมาชิกทุกคนร่วมทำกิจกรรม
    - รับบัตรเฉลยจากครูมาตรวจคำตอบแล้วส่งคืนให้แก่ครู
  2. เลขากลุ่ม บันทึกข้อตกลงของกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด หรือลงมติใดๆ
  3. สมาชิก ร่วมกันทำกิจกรรม หรือแสดงความคิดเห็น
3. หัวหน้าแจกบัตรเนื้อหาให้สมาชิกศึกษาบัตรเนื้อหา
  4. หัวหน้าควบคุมกิจกรรมตามกำหนดในบัตรกิจกรรม
  5. หัวหน้ารับบัตรเฉลยจากครูมาให้สมาชิกตรวจคำตอบ หากมีข้อผิดพลาดให้ย้อนกลับไปศึกษาจากบัตรเนื้อหาใหม่
  6. หัวหน้านำบัตรเฉลยส่งคืนครู
  7. เก็บบัตรเนื้อหาและใส่เข้าซองให้เรียบร้อย รอปฏิบัติกิจกรรมอื่นต่อไป

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 4 เรื่อง GIS GPS

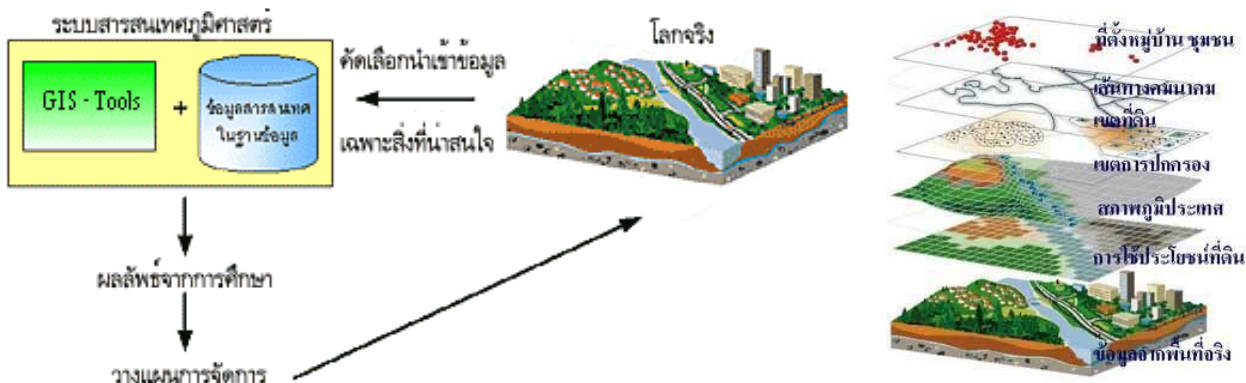

ที่มา : http://e-enhancement.com/?page_id=216

ที่มา : http://www.wpclipart.com/travel/GPS/GPS_device_logo.png.html

เทคโนโลยีทางภูมิศาสตร์

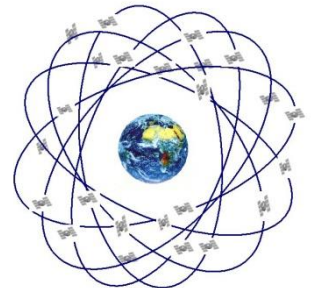
1.ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) หมายถึง ระบบข้อมูลที่เชื่อมโยงพื้นที่กับค่าพิกัดภูมิศาสตร์ และรายละเอียดของพื้นที่นั้นบนพื้นโลกโดยใช้คอมพิวเตอร์ที่ประกอบด้วยฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์เพื่อการนำเข้า จัดเก็บ ปรับแก้ แปลงวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงผลลัพธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น แผนที่ ภาพสามมิติ สถิติตารางข้อมูลร้อยละ เพื่อช่วยในการวางแผนและตัดสินใจของผู้ใช้ที่มีความถูกต้องแม่นยำ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นระบบที่สามารถบันทึกข้อมูลเพื่อที่จะแสดงสภาพพื้นที่จริง จึงมีการจัดเก็บข้อมูลประเภทต่างๆ เป็นชั้นๆ (layer) ซึ่งชั้นข้อมูลเหล่านี้เมื่อนำมาซ้อนทับกันจะแสดงสภาพพื้นที่จริงได้

ที่มา : <http://www.gisthai.org/about-gis/gis.html>

2. ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (global positioning system : GPS)

เป็นการหาหรือกำหนดตำแหน่งบนพื้นผิวโลกได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว
ค่าต่างๆที่แสดงบนจอของเครื่องจีพีเอส ได้แก่ ค่าละติจูด ค่าลองจิจูด และค่าระดับความสูง
การทำงานของระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นผิวโลกโดยเครื่องจีพีเอส จะรับสัญญาณจาก
ดาวเทียมอย่างน้อย 4 ดวง จากดาวเทียมทั้งหมด 27 ดวงที่โคจรอยู่เหนือผิวโลก
20,200 กิโลเมตร

ที่มา : <http://www.moore.schools.com/page/19655>

ปัจจุบันเครื่องมือรับสัญญาณมีขนาดและรูปร่างต่างกัน โดยทั่วไปมีขนาดเท่ากับ
โทรศัพท์มือถือ หรืออยู่ในเครื่องโทรศัพท์มือถือ และมีการนำจีพีเอสมาใช้ในการระบุตำแหน่งของ
เครื่องบิน รถยนต์ รถไฟ เรือ คน การสำรวจจริงวัด ติดตามการเคลื่อนที่ของพาหนะ คนเดิน
บอกตำแหน่งผู้ป่วย เป็นต้น

เรื่องน่ารู้! หากนักเรียนใช้ Smartphone สามารถโหลด Application ที่ใช้ในการหาตำแหน่งหรือ
ระบุตำแหน่งบนพื้นผิวโลก สำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ วันนี้ ครูมี Application มาแนะนำจะ

Google maps

GSP MotioX

Sygic GSP

GSP me!

รูปแบบของข้อมูลภูมิศาสตร์

รูปแบบการนำเสนอข้อมูลทางภูมิศาสตร์

1. แบบบรรยาย เป็นการนำเสนอข้อมูลที่มีเนื้อหาสาระการบรรยายความเรื่องราวต่างๆ ไม่มีความ
ซับซ้อนมากนัก

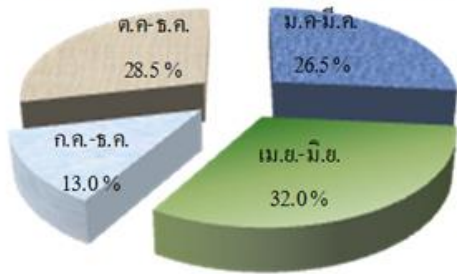
ตัวอย่าง

ภาคใต้มีพื้นที่ประมาณ 70,715 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 14 จังหวัด แบ่งออกเป็น
- ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ปัตตานี ยะลา
และนราธิวาส
- ภาคใต้ฝั่งตะวันตก ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล

2. แผนภูมิ เป็นการนำเสนอข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยจัดระบบข้อมูลที่มีความซับซ้อนให้ง่ายต่อการรับรู้ โดยแสดงเป็นตาราง หรือเส้นและรูปร่างกลม

ตัวอย่าง

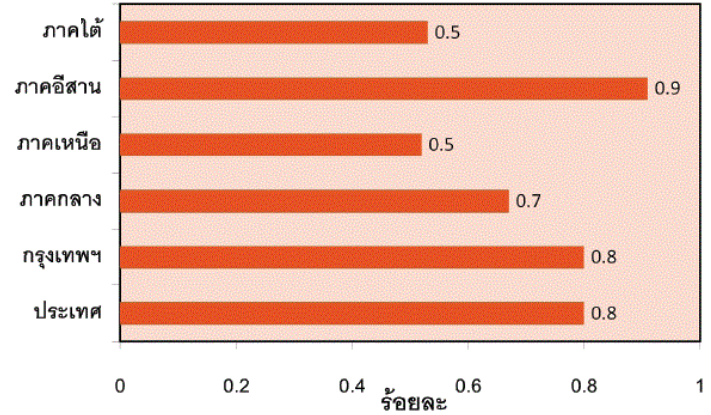
คนไทยท่องเที่ยวต่างประเทศ จำแนกตามช่วงเวลาพ.ศ. 2554

ที่มา : การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2554 สสช.

ที่มา : http://service.nso.go.th/nso/web/article/article_63.html

อัตราการว่างงาน ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2554 ของประชากรไทยจำแนกตามภาค

แหล่งข้อมูล : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554). “สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (เดือนกันยายน พ.ศ. 2554)”

ที่มา : <http://www.oknation.net/blog/monchai83/2012/02/04/entry-1>

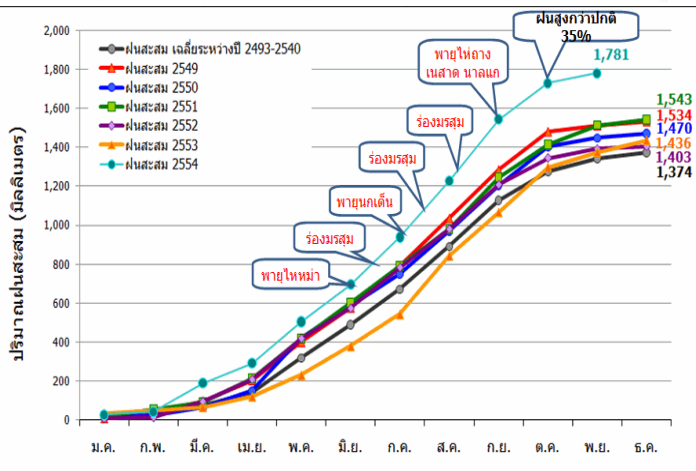
3. แผนผัง เป็นการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของรูปภาพที่มองจากมุมสูงเพื่อต้องการให้เห็นภาพรวมของบริเวณใดบริเวณหนึ่งอย่างชัดเจน เหมาะแก่การจำลองพื้นที่เล็กๆ ที่มีรายละเอียดน้อยกว่าแผนที่

ตัวอย่าง

แผนผังตลาดจตุจักร

ที่มา : <https://www.bangkokexpatlife.com/2015/02/chatuchak-market-shopping-bangkok>

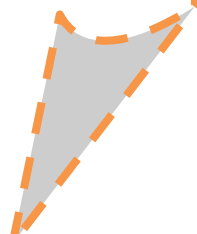

ที่มา : <https://sites.google.com/a/nairongschool.com/teacher-sureepom/geographic-tools>

4. กราฟ เป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณในรูปแบบของเส้น จุดหรือภาพ เหมาะสำหรับการเปรียบเทียบข้อมูลตัวเลขหลายๆชุด เพื่อให้เห็นความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง

กราฟแสดงปริมาณน้ำฝน

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 4 เรื่อง GIS GPS

บัตรคำถาม

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. อธิบายความหมายของ GIS

.....

2. อธิบายการทำงานของระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (GPS)

.....

3. รูปแบบการนำเสนอข้อมูลทางภูมิศาสตร์ที่เน้นบรรยายความเรื่องราวต่างๆ และไม่มีความซับซ้อนมากนัก คือแบบใด

.....

4. นักเรียนสามารถนำระบบ GIS และ GPS ไปใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง

.....

5. การนำเสนอข้อมูลทางภูมิศาสตร์ที่ต้องการเปรียบเทียบปริมาณน้ำฝนตลอดปี ควรนำเสนอโดยใช้รูปแบบใด

.....

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 4 เรื่อง GIS GPS

บัตรเฉลย

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. อธิบายความหมายของ GIS

ระบบข้อมูลที่เชื่อมโยงพื้นที่กับค่าพิกัดภูมิศาสตร์ และรายละเอียดของพื้นที่นั้นบนพื้นโลกโดยใช้คอมพิวเตอร์ที่ประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์เพื่อการนำเข้า จัดเก็บ ปรับแก้ แปลงวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงผลในรูปแบบต่างๆ

2. อธิบายการทำงานของระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (GPS)

เป็นการหาหรือกำหนดตำแหน่งบนพื้นผิวโลกได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว ค่าต่างๆที่แสดงบนจอของเครื่องจีพีเอส ได้แก่ ค่าละติจูด ค่าลองจิจูด และค่าระดับความสูง

3. รูปแบบการนำเสนอข้อมูลทางภูมิศาสตร์ที่เน้นบรรยายความเรื่องราวต่างๆ และไม่มีความซับซ้อนมากนัก คือแบบใด

แบบบรรยาย

4. นักเรียนสามารถนำระบบ GIS และ GPS ไปใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง

การศึกษาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ต่างๆ และใช้ในการระบุตำแหน่งของเครื่องบิน รถยนต์ รถไฟ เรือ คน การสำรวจรังวัด ติดตามการเคลื่อนที่ของพาหนะ คนเดิน บอกตำแหน่งผู้ป่วย เป็นต้น

5. การนำเสนอข้อมูลทางภูมิศาสตร์ที่ต้องการเปรียบเทียบปริมาณน้ำฝนตลอดปี ควรนำเสนอโดยใช้รูปแบบใด

แบบกราฟ

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 5 เรื่อง การแบ่งเขตเวลาของโลก

บัตรคำสั่ง

1. นักเรียนที่ได้รับซองจากครู ดำเนินการเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขากลุ่ม ส่วนนักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิกของกลุ่ม เมื่อได้หัวหน้ากลุ่มแล้วให้หัวหน้ากลุ่มดำเนินกิจกรรมต่อไปนี้
2. หัวหน้ากลุ่มรับซองบัตรเนื้อหา ตรวจสอบสิ่งที่อยู่ในซองบัตรเนื้อหาว่ามีครบหรือไม่ โดยดูจากรายการหลังซองบัตรเนื้อหา แล้วอ่านหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เลขากลุ่ม และสมาชิกให้กลุ่มฟัง ดังนี้

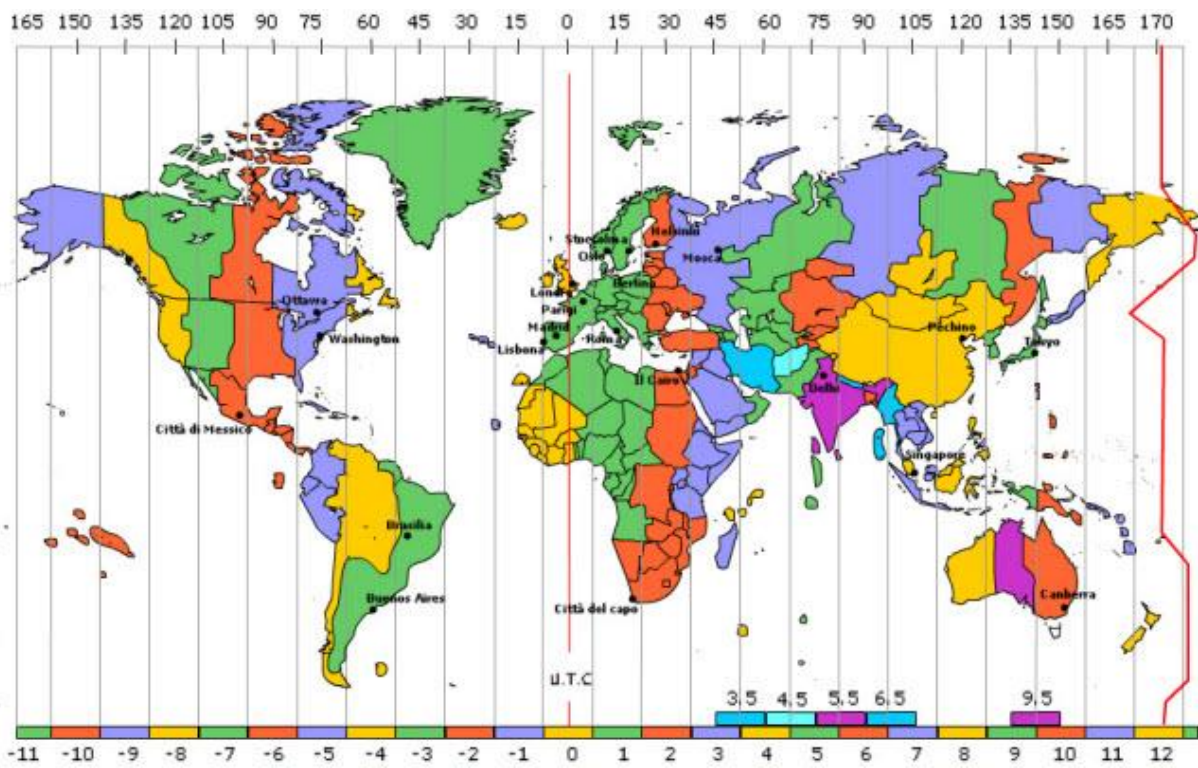
หน้าที่

1. หัวหน้ากลุ่ม ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด
    - เป็นผู้ช่วยให้สมาชิกทุกคนร่วมทำกิจกรรม
    - รับบัตรเฉลยจากครูมาตรวจคำตอบแล้วส่งคืนให้แก่ครู
  2. เลขากลุ่ม บันทึกข้อตกลงของกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด หรือลงมติใดๆ
  3. สมาชิก ร่วมกันทำกิจกรรม หรือแสดงความคิดเห็น
3. หัวหน้าแจกบัตรเนื้อหาให้สมาชิกศึกษาบัตรเนื้อหา
  4. หัวหน้าควบคุมกิจกรรมตามกำหนดในบัตรกิจกรรม
  5. หัวหน้ารับบัตรเฉลยจากครูมาให้สมาชิกตรวจคำตอบ หากมีข้อผิดพลาดให้ย้อนกลับไปศึกษาจากบัตรเนื้อหาใหม่
  6. หัวหน้านำบัตรเฉลยส่งคืนครู
  7. เก็บบัตรเนื้อหาและสื่อเข้าซองให้เรียบร้อย รอปฏิบัติกิจกรรมอื่นต่อไป

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 5 เรื่อง การแบ่งเขตเวลาของโลก

ที่มา :http://astro.rajsima.ac.th/u1_2.html

การแบ่งเขตเวลาของโลก

เนื่องจากโลกมีสัณฐานกลม จึงได้รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ไม่
 พร้อมกันทั้งโลก ความสว่างและความมืดบนพื้นผิวโลกจะเวียนเปลี่ยนไปตาม
 ลักษณะการหมุนรอบตัวเองของโลกจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก

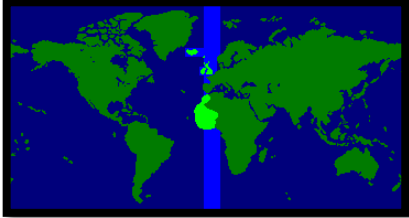
ส่งผลให้ตำแหน่งที่อยู่ทางทิศตะวันออกเห็นดวงอาทิตย์หรือสว่าง
 ก่อนตำแหน่งสถานที่ที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตก

ที่มา
http://www.kksoci.com/elreaning/plagotgan/page/e-plagotgan_1.htm

เมื่อเวลาต่างๆทั่วโลก มีการติดต่อสัมพันธ์กันทั้งในด้านการค้า ตลาดหุ้น การเดินเรือ การบิน การรายงานข่าวต่างๆ จึงต้องกำหนดเวลามาตรฐานใช้ในประเทศของตนจากเวลาปานกลางกรีนนิช (Greenwich Mean Time : GMT) หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เวลาสากล” (Universal Time)

GMT

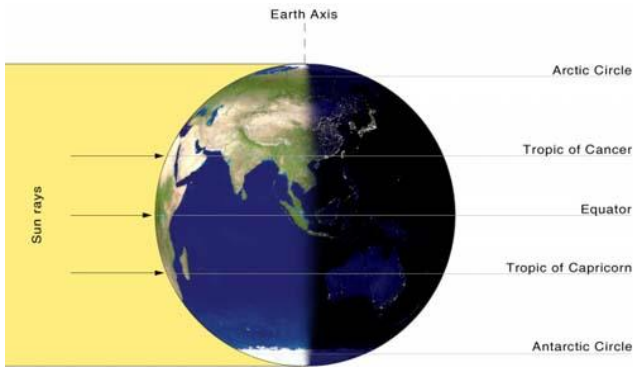

ที่มา : <http://www.donathan.com/dave/gmt.html>

เส้นเมริเดียนกับการกำหนดเขตเวลา

เส้นสมมติที่ลากจากขั้วโลกเหนือไปยังขั้วโลกใต้ เรียกว่า “เส้นเมริเดียน” หากกำหนดให้เส้นเมริเดียนทุกเส้นห่างกัน 1 องศา จะมีเส้นเมริเดียน 360 เส้น

โลกหมุนรอบตัวเองได้ครบ 1 รอบ ในเวลา 1 วัน จะใช้เวลา 24 ชั่วโมง จึงทำให้พื้นที่บริเวณต่างๆของโลก มีเวลากลางวันและเวลากลางคืน 12 ชั่วโมงเท่ากัน ดังนั้น ในเวลา 1 ชั่วโมง โลกจะหมุนทำให้แนวความสว่างกับความมืดเคลื่อนผ่านไป 15 องศาเมริเดียนนั่นเอง

เรื่องน่ารู้! วิธีการคำนวณ

ใน 1 วัน มี 24 ชั่วโมง : โลกหมุนรอบตัวเองได้ = 360 องศา
 ในช่วงเวลา 1 ชั่วโมง : โลกหมุนไปได้ = $\frac{360 \times 1}{24}$
 ดังนั้น ในช่วงเวลา 1 ชั่วโมง : โลกหมุนไปได้ = 15 องศา
 หรือ ในทุกๆ 15 องศา : เวลาจะต่างกัน = 1 ชั่วโมง

ที่มา : <http://scijinks.jpl.nasa.gov/solstice/>

การกำหนดเขตภาคเวลา

การกำหนดเขตภาคเวลา (time zone) จะกำหนดตามระยะห่างของเส้นช่วงละ 15 องศา โดยกำหนดตามเส้นเมริเดียน **0°, 15°, 45°, 60°, 75°, 90°, 105°, 120°, 135°, 150°, 175°**, และเส้นเมริเดียน หรือลองจิจูด 180 องศา ทั้งด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก และทุกเขตภาคเวลาที่กำหนดช่วงละ 15 องศา นั้น จะมีเส้นเมริเดียนกลางเป็นหลัก แล้วให้ห่างระยะห่างออกไปข้างละ 7 องศา 30 ลิปดา ดังนั้นทั่วโลกจึงมี 24 เขตภาคเวลา

ตัวอย่างเช่น ดาวเทียมธีออส (THEOS) ดาวเทียมสำรวจทรัพยากรดวงแรกของไทยได้ถูกส่งขึ้นวงโคจรเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2551 ตรงกับเวลาในประเทศไทย 13.37 น. หรือ 6.37 ตามเวลา GMT นั้นหมายถึงเวลาของประเทศไทยเร็วกว่าเวลาปานกลางกรีนนิช 7 ชั่วโมง

เวลามาตรฐาน

เวลามาตรฐาน (standard time) สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1. เวลามาตรฐานสากล คือ เวลาที่กำหนดขึ้นใช้ในเขตเวลาภาคต่างๆ ทั่วโลก ในทางปฏิบัติจริงแนวเส้นของเวลาอาจคดโค้งไปตามขนาดของเนื้อที่ประเทศและดินแดนบางประเทศมีขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่หลายเขตภาคเวลา ตัวอย่างเช่น รัสเซีย แบ่งเป็น 11 เขตภาคเวลา สหรัฐอเมริกาแบ่งเป็น 5 เขตภาคเวลา ออสเตรเลียแบ่งเป็น 3 เขตภาคเวลา จีนและอินเดีย แบ่งเป็น 1 เขตภาคเวลา เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย กัมพูชา เวียดนาม และลาว ใช้เวลามาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากต่างก็มีพื้นที่ดินแดนอยู่ในเขตภาคเวลาเดียวกัน คือ 105 องศาตะวันออก

2. เวลามาตรฐานท้องถิ่น คือ เวลาของแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันออกไปตามเขตภาคเวลาของแต่ละดินแดนหรือประเทศต่างๆ ซึ่งมีเวลามาตรฐานของแต่ละเขตหรือแต่ละท้องถิ่นอยู่แล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มีรายงานข่าวจากกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น “ได้เกิดแผ่นดินไหว เมื่อเวลา 21:46 น. ตามเวลาท้องถิ่น” คำว่า “เวลาท้องถิ่น” หมายถึง เวลาที่ประเทศญี่ปุ่น หากจะเทียบเวลาการเกิดว่าตรงกับเวลาใดในประเทศไทย ก็ต้องทราบว่าประเทศญี่ปุ่นใช้เวลามาตรฐานที่เส้นเมริเดียนกลางที่ 135 องศาตะวันออก ซึ่งมีความเร็วกว่าประเทศไทย 2 ชั่วโมง
ดังนั้นขณะเกิดแผ่นดินไหวในประเทศไทยเวลา 19.46 น.

การแข่งขันฟุตบอลโลกรอบชิงชนะเลิศระหว่างประเทศบราซิลกับฝรั่งเศสที่สนามของประเทศเยอรมนี สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 ทำการถ่ายทอดสดให้คนไทยได้ชมการแข่งขันดังกล่าวเช้าวันที่ 11 มกราคม เวลา 01:00 น. นั่นคือ การแข่งขันฟุตบอลในประเทศเยอรมนีการดำเนินการในวันที่ 10 มกราคม เวลา 19:00 น. ตามเวลาท้องถิ่น
แสดงว่าเยอรมนีใช้เส้นเมริเดียนกลางที่ 15 องศาตะวันออก

เมื่อเวลา 08:00 น. ดร.เหิงยง เตืองลาย ได้โทรศัพท์มาจากกรุงฮานอยว่า “เครื่องบินจะออกเดินทาง เวลา 9:00 น.และจะถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเวลา 10:50 น.” ขณะที่รับโทรศัพท์เสียงเพลงชาติไทยยังดังเข้าสายโทรศัพท์ไปถึงกรุงฮานอยด้วย
แสดงว่าทั้งเวียดนามและไทย ใช้เวลามาตรฐานท้องถิ่นเดียวกัน

เพื่อนๆ สามารถดูแผนที่แสดงเขตภาคเวลาของโลก ในหนังสือเรียนภูมิศาสตร์ ม. 1 หน้า 18 ประกอบได้นะจ๊ะ

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 5 เรื่อง การแบ่งเขตเวลาของโลก

บัตรคำถาม

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. อธิบายความหมายของ GMT

.....

2. ทุกๆ 1 ชั่วโมง โลกหมุนไปกี่องศา

.....

3. ประเทศไทยใช้เส้นเมริเดียนที่เท่าไรในการกำหนดเวลา

.....

4. ขณะนี้เวลาในประเทศลาว คือ 14.45 น. ประเทศไทยเวลาเท่าไร

.....

5. (ดูจากแผนที่แสดงเขตเวลาประกอบ) ถ้าประเทศไทยเวลา 16.00 น. ประเทศจีนตรงกับเวลาเท่าไร

.....

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 5 เรื่อง การแบ่งเขตเวลาของโลก

บัตรเฉลย

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. อธิบายความหมายของ GMT

เวลาปานกลางกรีนิช (Greenwich Mean Time : GMT) หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เวลาสากล

2. ทุกๆ 1 ชั่วโมง โลกหมุนไปกี่องศา

15 องศา

3. ประเทศไทยใช้เส้นเมริเดียนที่เท่าไรในการกำหนดเวลา

105 องศาตะวันออก

4. ขณะนี้เวลาในประเทศลาว คือ 14.45 น. ประเทศไทยเวลาเท่าไร

ประเทศไทยเวลา 14.45 น. (ใช้เวลามาตรฐานเดียวกัน รวมถึง กัมพูชา เวียดนาม)

5. (ดูจากแผนที่แสดงเขตเวลาประกอบ) ถ้าประเทศไทยเวลา 16.00 น. ประเทศจีนตรงกับเวลาเท่าไร

ประเทศจีนมีเวลา 17.00 น. (เร็วกว่าประเทศไทย 1 ชั่วโมง)

ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และการแบ่งเขตเวลาของโลก

ศูนย์ที่ 6 ศูนย์สำรอง เรื่อง วิดีโอเครื่องมือทางภูมิศาสตร์

บัตรกิจกรรม

1. สมาชิกแต่ละคนจะใช้อุปกรณ์แท็บเล็ตคนละ 1 เครื่อง
2. ศึกษา VDO ชื่อว่า *แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์* ระยะเวลา 2.18 นาที
3. ให้สังเกตว่า ถ้ามีนักเรียนในกลุ่มอื่นที่ปฏิบัติกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เสร็จแล้ว ให้นักเรียนเก็บอุปกรณ์แท็บเล็ตให้เรียบร้อยแล้วเปลี่ยนไปทำกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ที่ว่างอยู่ทันที

ที่มา : https://youtu.be/RisdB_Yz5sw

ใช้อุปกรณ์แล้วเก็บให้เรียบร้อย ด้วยนะครับ

